Ulkoasiainministeriö NEUVOSTORAPORTTI UM2016-00565

POL-30 Rautio Sari Annika(UM) 24.05.2016

Asia
Ulkoasiainneuvosto 23.5.2016; yhteenvetoraportti

Kokous
23.05.2016

UAN keskusteli alueellisesta Syyria/Irak/Daesh –strategian toimeenpaosta. EU:n vaikutusvaltaa poliittisen ratkaisun löytämiseksi Syyrian sisällissotaan on lisättävä. Unioni on jo merkittävin toimija humanitaarisen avun osalta. EU:n on edelleen tuettava Syyrian opposition inklusiivisuutta ja sitoutumista Geneven keskusteluihin - näin voidaan parhaiten auttaa YK:n erityisedustaja de Misturaa. Irakissa ensiarvoisen tärkeää on ISIL:in vallasta vapautettujen alueiden vakauttaminen sekä PMI Abadin ja tämän uudistusten tukeminen. Maan poliittinen kriisi syvenee ja sisäiset ristiriidat alueilla kasvavat. Vaihtoehdoista EU:n tuen lisäämiseen Irakin vakauttamisessa laaditaan suunnitelma ja asiaan palataan heinäkuun UAN:issa. Hyväksyttiin neuvoston päätelmät aiheesta, jotka sisältävät ajankohtaiset painotukset alueellisen strategian toimeenpanossa.

Muuttoliikkeen ulkoisia näkökohtia koskevassa keskustelussa jäsenmaat antoivat tukea muuttoliikkeen ajankohtaisille ulkosuhdetoimille, keskeisinä korkean tason dialogit, räätälöidyt maapaketit, Vallettan muuttoliikehuippukokouksen seuranta sekä takaisinoton ja palautusten tehostaminen. Myös EU-Turkki- lausuman toimeenpanoa pidettiin tärkeänä. Yleisesti muistutetiin pitkän aikavälin näkökulman tarpeesta ja korostettiin yhteisiä EU-tason toimia. Aiheesta annettiin päätelmät, jotka kattavat ym. elementit.

Lounaalla käytiin epävirallinen keskustelu EU:n tulevasta ulko- ja turvallisuuspoliittisesta globaalistrategiasta.

Muissa asioissa todettiin huoli Kongon demkraattisen tasavallan (KDT) poliittisesta tilanteesta.

Hyväksyttiin päätelmät kansainvälisillä vesillä Libyan edustalla toimivan EUNAVFOR MED Sophia –operaation tehtävien laajentamisesta sekä Kongon demokraattisen tasavallan ja Etelä-Sudanin tilanteista.

1. Syyriaa ja Irakia sekä Daesh'in/ISIL:n uhkaa koskeva EU:n alueellinen strategia

Keskustelua pohjusti EUH:n ja komission arvio vuosi sitten hyväksytyn Syyria/Irak/Daesh -strategian tähänastisesta toimeenpanosta. Todettiin Daesh'in/ISIL:n vastaisen taistelun olevan leviämässä järjestön vanhoilta ydinalueilta Irakista ja Syyriasta uusiin maihin ja jopa EU:n sisälle asti.

Sekä Irak että Syyria tarvitsevat huomiota ja ISIL.ltä vapautettuja alueita on vakautettava paitsi Irakissa, myös Syyriassa. Huolimatta sotilaallisesta edistymisestä ISIL:iä vastaan poliittinen tilanne Irakissa kriisiytyy entisestään ja rekonsiliaatio ISIL:in vallasta vapautetuilla alueilla on yhä vaikeampaa. EU:n tuessa Irakille keskeisiä ovat a) jatkuva ja vahvistuva poliittinen tuki PMI al-Abadin hallitukselle b) humanitaarisen avun lisääminen ja c) valtionhallinnon instituutioiden (erit. talouden) pitkäjänteinen tukeminen. Lisätoimia Irakin tukemiseksi on tarkoitus käsitellä heinäkuun UAN:ssa.

Todettiin pyrkimys vahvistaa EU:n roolia Syyrian kriisin poliittisen ratkaisun tukemisessa sekä ISIL:ltä vapautetuilla alueilla. Humanitaarisen avun antajana EU on kuuden miljardin euron kokonaissummalla suurin toimija. EU:n tuen kohteina ovat olleet erityisesti koulutuksen ja ihmisarvoisen elinympäristön järjestäminen, terveydenhoito ja viemäröinnin kaltainen perusinfrastruktuuri. Myös maan sisäisiä pakolaisia tuetaan. Oppositiota on tuettava niin, että se pääsee laajemmin edustetuksi Geneven keskusteluissa. On suunniteltava jo transitioprosessin loppuvaiheitakin; tarvitaan mm. perustuslakiuudistus siirtymiseksi presidenttikeskeisestä parlamentaariseen hallitusmuotoon. Mogherini korosti EU:n toimintaa Syyrian kansainvälisessä tukiryhmässä (ISSG). Huomioitiin, että maltillinen oppositio on korostanut sitoutumistaan poliittisen transition valmistelemiseen Geneven keskustelujen kautta ja että oppositiossa on nyt suhteellisen laajasti edustettuina eri väestö- ja uskonnollisia ryhmiä.

Arvioitiin liike-elämän edustajien Syyrian naapurimaissa olevan myös valmiita tukemaan kriisin ratkaisua, koska jälleenrakennushankkeet tarjoavat niille runsaasti mahdollisuuksia. Lontoon konferenssissa syntynyttä momentumia on pidettävä yllä riittävän avun keräämiseksi ja tukilupausten lunastamiseksi. Vasta 20 prosenttia YK-tukilupauksista (pledges) on täytetty tälle vuodelle. Humanitaarista apua on kuluvan vuoden aikana pystytty toimittamaan 800 000 Syyriassa asuvalle, kun pääsy myös moniin saarrettuihin kohteisiin helpottui. Nyt väkivalta on jälleen lisääntymässä ja avuntoimitukset vaikeutuvat. Pakolaiskriisiä voidaan helpottaa ja Syyrialaisten paluuta kotimaahansa toteuttaa vasta poliittisen ratkaisun jälkeen. Jordanialle ja Libanonille laadittavien maapakettien (compacts) kanssa edetään nopeasti. Korostettiin, että EU:n tukitoimien tulee olla koordinoituja, ei kilpailevia, lukuisten muiden avunantajien työn kanssa.

Todettiin alueellisen strategian suuntaviivojen olevan yhä valideja. Jäsenmaiden käsitykset tarvittavista lisätoimista olivat varsin yhteneväisiä Mogherinin mainitsemien osa-alueiden kanssa. Syyrian poliittisen prosessin tukemista ja Irakin ISIL:ltä vapautettujen alueiden vakauttamisen ensisijaisuutta korostettiin. EU:lla on vahva edustus ISSG:ssä, mutta unionin toimien näkyvyys voisi olla suurempaakin**.** EU:n kannattaisi nykyistä tehokkaammin koordinoida ja täydentää toimia kansainvälisen ISIL:n vastaisen koalition kanssa, mm. strategisen viestinnän osalta.

Syyrian tukiryhmän (ISSG) viime viikon tapaamista Wienissä tärkeänä askeleena eteenpäin, ml. päätös käynnistää humanitaarisen avun pudotukset ilmasta hallinnon saartamille tai hallitsemille alueille. Humanitaarisen hädän lievittäminen on edellytys myös poliittiselle edistykselle; ilman konkreettista parannusta väestön elinoloissa maltillinen oppositio ei voi perustella tukijoilleen osallistumistaan keskusteluihin.

Suomi painotti mm. turvallisuustilanteen vakauttamista Irakissa ISIL:ltä vapautetuilla alueilla, ml. miinanraivaus. On tärkeää saavuttaa yhteisymmärrys uusista EU:n tukitoimista erityisesti oikeusvaltion rakentamiseksi ja turvallisuussektorin kehittämiseksi. Irakin hallituksen uudistusten tukemista on jatkettava.

2. **EU:n tuleva ulko- ja turvallisuuspoliittisesta globaalistrategiasta**

Lounaalla käytiin epävirallinen keskustelu EU:n tulevasta ulko- ja turvallisuuspoliittisesta globaalistrategiasta. Puheenvuorot koskettelivat strategian hyväksymis aikataulua ja keskeistä sisältöä.

3. Muuttoliikkeen ulkoiset näkökohdat

Todettiin, että muuttoliikekysymykset ovat olleet laajasti esillä viime viikkoina neuvoston eri formaateissa, ml. OSA-neuvosto 20.5. ja kehitys-UAN 12.5.. Raiteita on useita, ja siksi on erityisen tärkeä muistaa politiikkakoherenssi. Kehitys-UAN:ssa korostettiin EU:n tukea lähtö- ja kauttakulkumaille. Lisäksi myös yksityisen sektorin ja investointien rooli oli noussut vahvasti esiin. Näitä kaikkia toimia tarvitaan, jotta vipuvoima myös palautuksissa ja tulijavirtojen hallinnassa on vahvempi.

Ajankohtaisista toimista mainittiin keskeisinä korkean tason dialogit sekä räätälöidyt maapaketit 16 prioriteettimaan osalta, joille jäsenmaat antoivat tukensa. Edelleen on kuitenkin tärkeää tarkastella EU:n käytössä olevia kannustimia ja välineitä. Vallettan huippukokouksen päätösten toimeenpanon arvioitiin sujuvan hyvin. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää muun muassa toimiin, jotka vahvistavat turvallisuutta ja alueellista hallintaa koskevaa ulottuvuutta. Pitkän aikavälin toimet on myös huomioitava. Lisäksi nostettiin esiin nykyiset ja mahdolliset uudet YTPP-toimet. Puheenvuoroissa korostettiin EU:n yhteisten toimien ja yhtenäisyyden tarvetta sekä EU-Turkki-lausuman toimeenpanoa. EUH:n ja komission on määrä antaa yhteinen tiedonanto muuttoliikkeen ulkosuhdeulottuvuuksista kesäkuun alussa.

Itäisen Välimeren reitti on tällä hetkellä rauhoittunut, mutta tilannetta on seurattava tarkasti. Myös keskisen Välimeren reitin sekä Libyan tilanteen tarkkaa seurantaa sekä uusien reittien mahdollisuutta painotettiin.

Suomi korosti korosti pitkän aikavälin näkökulmaa ja piti tervetulleena tulevaa tiedonantoa. EU-Turkki-julkilausuman toimeenpano molemmin puolin on keskeistä. Prioriteettimaiden listaa tulee olla valmis päivittämään, huomioiden mm. Irak. Suomi piti hyvänä, että jatkossa tutkitaan myös uusien YTPP-toimien mahdollisuutta EUNAVFOR MED Sophia –operaation lisäksi.

Hyväksyttiin päätelmät, joissa tuodaan esiin EU:n lyhyen ja pidemmän aikavälin toimia muuttoliikkeen ulkoisissa ulottuvuuksissa.

4. Muut asiat

Todettiin huhtikuun lopussa hyväksytty EUH:n ja komission yhteinen tiedonanto koskien arktista aluetta - aihe otetaan täytenä asiakohtana kesäkuun UAN:n agendalle. Aiheesta annetaan myös päätelmät, minkä Suomi tyytyväisenä noteerasi.

Hyväksyttiin päätelmät kansainvälisillä vesillä Libyan edustalla toimivasta EUNAVFOR MED Sophia –operaatiosta. Päätelmissä todetaan neuvoston päättäneen jatkaa operaation mandaattia vuodella. Nykyisen ydintehtävän (ihmissalakuljettajien toimintaan puuttuminen) lisäksi operaatiolle annetaan myös kaksi uutta tehtävää; Libyan rannikkovartioston ja merivoimien kouluttaminen sekä YK:n asettaman aseidenvientikiellon vahvistamista koskevat toimet. Päätelmissä viitataan Libyan yhtenäishallituksen (GNA:n) PMI Serrajin esittämään tukipyyntöön. Päätelmissä todetaan tarvittavan neuvoston päätös mandaatin pidentämiseksi ja uusien tehtävien käynnistämiseksi. Asevientikieltoon liittyen tehtävien aloittamiseen tarvitaan myös uusi YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma.

Ilmaistiin huoli Kongon demokraattisen tasavallan poliittisesta tilanteesta. Parlamentti- ja presidentinvaalit tulisi järjestää marraskuun loppuun mennessä. Ja vaaliprosessille tarvitaan selkeä tiekartta. Hyväksyttiin KDT:n osalta neuvoston päätelmät.

Suomen edustajat

Valtiosihteeri Samuli Virtanen ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	Irak, Kongon demokraattinen tasavalta, Libya, muuttoliike, Syyria, terrorismi, UAN Ulkoasiainneuvosto, YTPP, YUTP, Turkki
Hoitaa	**EUE, UM**
Tiedoksi	OM, PLM, SM, TEM, TPK, VNK